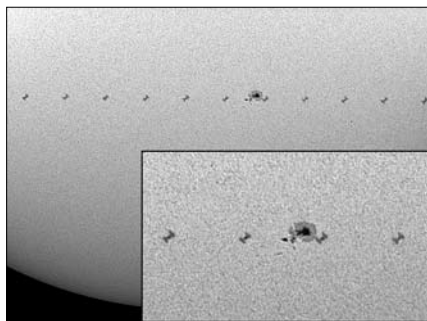

kisebb-közepes méretű folt volt. Nyugaton a távozó 12035-ös csoport körül nagyon szép fáklyamező volt megfigyelhető.

Április 26-án úgy tűnt, teljesen kiürül a napkorong, de szerencsére 27-én ismét újabb utánpótlás jelent meg a keleti peremnél, s két foltcsoport is látható volt a déli és az északi féltekén is, az egyenlítőnél kb. ±15 szoláris fokon belül.

Április 27-én Bánfalvy Zoltán így ír a napfelszín látnivalóiról: „Az aktivitás jelentősen csökkent az egy héttel korábbihoz képest. A fáklyamezők halványak. A keleti peremen éppen feltűnt egy számozatlan csoport, nyugaton kifordulóban volt a 12042-es északon és a 12038-as délen. A peremen lévő foltokon, főleg az új csoporton, jól megfigyelhető a Wilson-effektus. Az észlelés kezdetén gyors felhőképződés nehezítette a munkát, de aztán a napsugarak felperzseltek őket, és kiváló nyugodtság maradt utánuk.

Bánfalvy Zoltán felvétele 2014. április 27-én 16:47 UT-kor 120/1000-es refraktorral készült, ZWO ASI120MM kamerával

Április 28-án a beforduló folt a 12049-es számot kapta, és vizuálisan egészen ígéretes csoportnak tűnt, mert már ekkor, befordulása során is viszonylag nagy vezető és követő foltból állt, legalább is a rajta kívüli, többi folthoz képest (bár láttunk már sokkal nagyobbakat is nem olyan régen). 30-ára a csoport érdekes alakot vett fel, a két nagyobb méretű umbrával rendelkező folt penumbájára „kis farkincákat” növesztett egymás felé. Talán a májusi napok még több szép megfigyelni valót tartogatnak ész-

lelőinknek, habár érdekességből most sem volt hiány!

Április 27-én 16:45-kor a Nemzetközi Űrállomás (ISS) átvonult a Nap korongja előtt. A szemfüles észlelők, ha pontosan kiszámolták, honnan figyelhető meg a jelenség és mikor, elcsíphették azt. Bánfalvy Zoltánnak ez sikerült is. Így írja le a felvétel készítésének körülményeit: „A Polaris Csillagvizsgáló holdudvarába tartozó egyik Facebook-csoportban riadóztatta a műkedvelő közönséget Nagy Olivér, hogy 2014. április 27-én vasárnap délután 18:49-kor 3 másodpercet meghaladó időn át tartó ISS-átvonulás lesz megfigyelhető a Nap előtt. Az adatokat megnézve lemondóan legyintettem, hogy ilyenkor már a Nap 10° alatt jár és nem látszik a távcsővem szokott felállítási helyéről. Azonban régóta várok már erre az alkalomra, az időjárás is kedvezően alakult, a teraszról még éppen látszott a Nap, úgyhogy az esemény előtt alig 20 perccel elhatároztam, hogy nem szalasztom el a lehetőséget. Villámgyors kipakolás, egy kis átalakítás a teraszon és a növényzeten és usgyi! A Nap már alacsonyan járt, így a megszokott ND1.8-as szűrőt egy életem, egy halálom (és egy kamerám!) felkiáltással kicseréltem egy ND0.9-es holdszűrőre, ami szerencsére pont ideálisnak bizonyult. 1/10 000 s expozíciós időre állított kamerával vártam az Űrállomást, ami a jelzett időben, s majdnem a jelzett helyen meg is érkezett, összesen 55 képkockán sikerült rögzíteni. A képen a 12045-ös számú napfolt látható.

Hannák Judit

Napészlelők találkozója

2014. június 21-én negyedik alkalommal szervezzük meg a Napészlelők találkozóját a Polaris Csillagvizsgálóban 10–17 óra között. A korábbi alkalmakhoz hasonlóan most is igyekszünk érdekes programmal kedveskedni a napészlelés iránt érdeklődő gyakorlott és új észlelőinknek is.

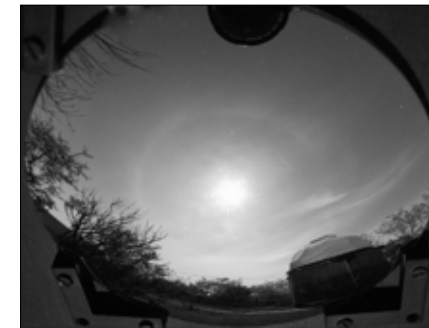
A részvétel a Magyar Csillagászati Egyesület tagjai számára ingyenes, de szeretettel várjuk az újonnan belépőket is!

Tavaszi szél halót áraszt

Áprilist nem véletlenül tartja a népnyelv bolondos hónapnak – a mérsékelt égövben ekkor gyakorlatilag átalakul a légkör télies áramlási rendszere nyáriásra, ez pedig gyakori változásokat, szeles, frontokban gazdag időjárást eredményez. A sűrűn egymást érő frontok pedig hoznak magukkal fátolyfelhőket is, s ezáltal a tavaszi halószezon is ekkor tetőzik be. A 2014-es esztendőben minden kicsit korábban történt, de azért az április hű maradt a ráaggatott névhez és változókéony volt.

Április 1-jén afrikai por szállt felettünk, s közben átúszó fátolyfelhők tették színessé az eget a rajtuk kialakuló fénytöréssel. A rovatvezetőnél igen fényes felső érintő ív és melléknapok látszottak, miközben a Nap körül a por hatására látványos Bishopgyűrű is kialakult. Másnap, 2-án többen is láttak különböző halóelemeket: Kósa-Kiss Attila egén felső oldalív és melléknap-körív alakult ki délelőtt, majd délután melléknap látszott. Biró Zsófia körülírt halót fényképezett. Berkó Ernő egy ritkasággal jelentkezett, este az általa már jól ismert szlovákiai fényszennyező települések felett kis fényoszlop alakult ki a magasban lévő átúszó felhőkön. Ez esetben is hasonló a jelenség kialakulása, mint a naposzlop vagy holdoszlop esetében, ám nem közvetlenül a fényforrásnál látható, hanem annál jóval magasabban. A sok kilométer magasságban lévő felhő jégkristályai ugyanúgy tükrözik a fényt, ahol a kelő vagy nyugvó Nap fényét a távoli cirruszok kristályai. Ha a fényforrás elég erős, vagy nagyon tiszta az alsó, felhőmentes légréteg, ezek az oszlopok igen érdekes látványt nyújthatnak, perspektívától függően lehetnek akár egy pontba összetartók vagy csak egymás mellett párhuzamosan állók is. Berkó Ernő nem először lát hasonló jelenséget, gyanítom, hogy adott helyzetben már rááll a szeme és keresi is a fényoszlopot, holott a jelenség igen ritka!

Április 3-án Rosenberg Róbert pazar színekben pompázó körülírt halót fényképezett, Kósa-Kiss Attila is erős fényű, színes felső érintő ívet figyelt meg, a rovatvezető pedig rendkívül erős színű és fényű körülírt halót látott, amely órákon át megfigyelhető volt. 4-én Kósa-Kiss Attilát is elérte az előző napon a Dunántúlon halókat létrehozó fátoly, a délutáni órákban igen fényes felső érintő ívet, öt órán át látszó körülírt halót, majd zenitkörüli ívet jegyzett az észlelőnaplójába. Este Hadházi Csaba hihetetlenül látványos holdhalóval találkozott: eleinte 22 fokos haló, majd felső érintő ív, mellékholdak mellékholdívvá, valamint a Hold esetében igen ritkán látható zenitkörüli ív jelent meg, érdemes a képeit megnézni az MCSE észlelői oldalán, színesben!

Hadházi Csaba saját készítésű all-sky kamerája örökítette meg ezt a látványos holdhalót április 4-én

Hazánktól kissé messze, a norvégiai Stavangerben Uhrin András észlelőnk nagyon látványos gúlakristályos halót örökített meg. A normál hatszöghasábos kristályokon kívül a csak speciális légköri helyzetekben kialakuló gúlakristályok is jelen voltak melegfront előtt átvonuló cirrosztrátuszon. A gúlakristályok is hatszöges szimmetriájúak természetesen, ám nem puszta lap vagy oszlop formában alakulnak ki, hanem a lapokra felépülő csonkagúlakként, több irányt érintő fény-

törés lehetőségét hordozzák. A megváltozó fénytörési útvonalak a kristályok belsejében a szokásostól eltérő sugarú köríveket hoznak létre, így a 9–18–20–23/24–35 fokos íveket. András képein a 9 fokos haló igen látványosan jelen van, de a 23/24 fokos ív is együtt van a normál kristályok létrehozta 22 fokos halóval, ez abból látszik, hogy vastagabb a szokványosnál a 22 fokos haló köríve. Elkülöníteni a 22–23–24 fokos íveket gyakorlatilag lehetetlen, csak hosszabb ideig fennálló jelenység esetén készülő sorozatképek összegzésével és speciális szűrésével lehetséges a gúlás kristályformákból geometriailag levezethető módon „megjósolt” íveket külön-külön is kimutatni. A 9 fokos halóív a leggyakoribb a gúlakristályos halókból, de ez a gyakoriság nagyon relatív, hiszen eleve a gúlakristályos jelenségek egy észlelő esetében 3 évente egy alkalommal fordulnak elő a statisztikai adatok alapján! András képein a 9 fokos mellett nagyon halványan a 18 fokos ív is elővárható speciális képfeldolgozó szűréssel. A normál kristályos halóívek közül felső érintő, melléknapok, felső oldalív és zenitkörüli ív is jelen voltak, mindegyik jelentős fényerővel, színekkel ragyogott.

Uhrin András stavangeri gúlakristályos halója valódi ritkaság, egy adott észlelő átlagosan három évente egyszer találkozhat ilyen halóval!

Április 5-én a rovatvezetőnél volt ismét 22 fokos haló és halvány zenitkörüli ív, másnap, 6-án Kósa-Kiss Attila egén tűnt fel igen fényesen a körülírt haló felső része, majd kicsivel később már csak halvány 22 fokos haló ívdarab látszott, ezen a napon a

rovatvezető ismét halvány 22 fokos halót észlelt felső érintő ívvel. 7-én ismét halvány, rövid ideig jelen lévő 22 fokos haló volt a rovatvezetőnél, Kósa-Kiss Attila egén viszont igen fényesen ragyogott a 22 fokos haló felső része. 10-én Rosenberg Róbert irizáló felhőt és krepuszkuláris sugarakat fényképezett, Hegyi Imre pedig naposzlópról küldött beszámolót. A következő halót jegyző időpont 11-én következett, ekkor a délutáni órákban is Kósa-Kiss Attila látott mintegy 4 órán keresztül fényes, teljes 22 fokos halót, a rovatvezetőnél csak kora reggel volt jelen rövid ideig megfigyelhető 22 fokos haló, fényes jobb oldali melléknap, felső érintő és zenitkörüli ív. Hegyi Imre ezen a napon (is) megfigyelt színes irizáló felhőket, fotóin az irizálás mellett még kis felhőárnyékok is láthatóak. Szintén 11-én Rosenberg Róbert élénk színű holdkoszorút örökített meg, 12-én pedig szintén az ő égboltján jelent meg a Nap felett felső érintő ív szép tiszta, élénk színekkel. Hegyi Imre kirándulás közben örökített meg szép színes 22 fokos halót, s melléknapot. 13-án sem unatkozott Rosenberg Róbert, ezen a napon az átvonuló

Rosenberg Róbert április 13-án gyönyörű fotón örökítette meg a fényes halót, a képhe berepülő galambcsapattal dobva fel az önmagában is látványos jelenséget

finoman szálas szerkezetű fátyolfelhőkön rendkívül fényes 22 fokos és körülírt halót fotózott, kondenzcsikok árnyékával.

Április 14-én délelőtt Kósa-Kiss Attila négy és fél órán át látható halvány 22 fokos halóról számolt be. Békési Zoltán a hajnali holdnyugtát figyelte meg, s igen jól látta a helyzetet: az ekkor ismét afrikai porral szennyezett légkörünk a Holdat sötétvörös árnyalatúvá változtatta, hasonló színűvé, mint az ekkor a tőle mintegy 8 fokra álló Mars.

Bakos Liza lenyűgöző szépségű holdoszlopot fényképezett április 15-én hajnalban

Április 15-én hajnal előtt a rovatvezető egy hidegfront után átvonuló közepmagas felhőkön kialakult igen élénk színekben látszó irizálást fotózott a Hold környezetében, s ugyanekkor a közelben álló Mars körül kialakult pártát is megfigyelt. Szintén 15-én Bakos Liza rendkívül látványos alsó- és felső állású holdoszlopot fényképezett. Ez a reggel egyéb szempontból is említést érdemel: a

telihold a Mars (kb. 7 fokra) és a Spica (kb. 2 fokra) társaságában járt, a reggeli holdnyugta eképpen igen látványos volt. A rovatvezető követte az eseményt, egészen addig, míg egy közeledő gomolyos felhősáv el nem takarta a lenyugvó égitesteket a már világos égen. Az együttállást már az esti égen Orosz Tímea a tőle megszokott szép digitális rajzon örökítette meg.

Április 17-én hajnalban a rovatvezető holdoszlopot figyelt meg, 18-án kis ideig 22 fokos naphaló jelent meg az égen, 19-én Rosenberg Róbert látott igen látványos Tyndall-sugarakat. 20-án ismét a rovatvezető örökített meg rendkívül fényes és színes körülírt halót, amelynek a fényességére jellemző, hogy még az éjszakai esők által hagyott tölcsárban tükröződve is látványos volt.

Április 23-án Kósa-Kiss Attila már déltől az eget figyelte, szerencsére, mivel így az igen fényes 22 fokos halót, felső érintő ívet, késő délután pedig a hozzájuk csatlakozó zenitkörüli ívet is láthatta. Ezen a reggelen a rovatvezetőnél is volt 22 fokos haló, ám csak halványan, és csak alig fél órán át mutatkozott. 26-án Kósa-Kiss Attilánál ismét fényes 22 fokos haló volt mintegy négy és fél órán keresztül. 27-én reggel a rovatvezető amúgy derült égboltján erősen megmutatózó afrikai homok Bishop-gyűrűt hozott létre. 30-án Kósa-Kiss Attila észlelése zárta a hónapot: igen fényes és színes 22 fokos halót észlelt.

Április tehát nem hagyott sok alkalmat unatkozni, azt viszont továbbra sem értem, miért csak az észlelői „B-közép” küldi be a fényképeit, észleléseit a rovatnak. Mennyivel tart tovább, vagy mitől bonyolultabb a közösségi oldalakon kívül az egyesületi archívumba is feltölteni az észlelt jelenségeket? Talán az tartja vissza az észlelőket, hogy az észlelői adatbázisban lévő képekre nem lehet azonnali reakciókat, „lajtkokat” begyűjteni? Azért bízom benne, hogy a megfigyelések pusztán tudományos érdekből is megszületnek.

Landy-Gyebnár Mónika